

Štátny podnik LESY Slovenskej republiky obhospodaruje takmer 45 % lesných pozemkov na Slovensku a na starosti má lesy od Záhoria až po Vihorlatské vrchy. Les je živé bohatstvo a patrí k neoceniteľnému majetku štátu, hoci cena dreva sa stanovíť dá. A práve tá je často sporným bodom, rovnako ako samotná ťažba zeleného pokladu Slovenska. Generálny riaditeľ podniku LESY Slovenskej republiky Ing. Marian STANÍK hovoril o cene dreva a jej vplyve na lesníctvo. Napriek tomu, že mnohí ľudia poukazujú na údajnú nadmernú ťažbu dreva, on hovorí o rastúcej výmere lesov a zvyšovaní zásoby dreva v porastoch. To však neznamená, že je v lesnom hospodárstve všetko v poriadku a že sa môžeme uspokojiť so stávajúcim stavom. „Čo bolo v minulosti normou, dnes už nestačí,“ hovorí Staník.

Čo bolo v minulosti normou, dnes už nestačí

Ing. Marian Staník (47) je absolventom Fakulty ekonomiky a riadenia výrobných odvetví Vysokej školy ekonomickej v Bratislave. V minulosti pôsobil na Ministerstve vnútra SR, v Slovenskej sporiteľni, Komerčnej banke Bratislava, Slovenských telekomunikáciách, Priemyselnej Banke Košice, RM – S-Market, či Železničiach Slovenskej republiky a ďalších spoločnostiach súkromného sektora, najmä v riadiacich funkciách na ekonomických a finančných odboroch.

Na Slovensku sa dlhodobo diskutuje o otázke veľkosti ťažby a o trvalo udržateľnom obhospodarovaní lesa. Mnohým sa zdá, že lesa ubúda. Svoje zohrávajú aj klimatické zmeny. Ako vnímate situáciu vy?

Trvalo udržateľné obhospodarovanie lesa, a s tým súvisiaca jeho obnova, je skutočne v poslednom čase veľmi diskutovanou témou. Žiaľ, bez uvádzania konkrétnych údajov a najmä so zneužívaním emócií. Pravdou je to, že lesníci nie sú tí, čo rúbu lesy. Lesy rúbu drevorubači na základe požiadaviek spoločností. Keby nebolo dopytu po dreve, nerúbali by sa ani lesy. Lesníci naopak bránia tomu, aby sa lesy rúbali bezhlavo a zabezpečujú trvalo udržateľné obhospodarovanie lesa. O tom, že sa im to darí, svedčí neustále rastúca výmera lesných pozemkov. Lesnatosť Slovenska sa napriek nepriaznivým klimatickým zmenám kontinuálne zvyšuje už od začiatku minulého storočia až dodnes. Práve klimatické zmeny a tiež čoraz častejšie extrémne výkyvy počasia nútia lesníkov prispôbiť sa týmto zmenám a meniť druhové a vekové zloženie slovenských lesov v prospech zmiešaných prípadne listnatých, vekovo diferencovaných lesných porastov. Príkladom takejto zmeny je napríklad premena kysuckých smrečín postihnutých prírodnými kalamitami na zmiešané, odolnejšie porasty. Negatívom takejto zmeny bude o 50 až 80 rokov výrazný nedostatok ihličnatého dreva. Niet však inej cesty. Rastúca teplota a čoraz častejšie veterné smršte nedávajú inú možnosť. Podnik ročne zasadí takmer 20 miliónov sadeníc lesných drevín. Približne rovnakú lesnú plochu sa darí každoročne vypestovať prirodzeným zmladením lesa.

Súčasnou lesníctva je však aj ťažba a predaj dreva. V ostatných rokoch bola situácia na trhoch s drevom značne turbulentná. Ako sa vyvíja dnes?

Samozrejme, že podnik LESY Slovenskej republiky by nemohol existovať bez predaja dreva, ktorý je pre túto firmu základným príjmom. Tržby z predaja dreva predstavujú viac ako 90 % celkových príjmov podniku. Obchod s drevom je však v poslednom období poznačený viacerými prírodnými kalamitami.

Najskôr to bola kalamita Žofia z mája 2014 a najnovšie sa lesníci nielen na Slovensku, ale aj v okolitých štátoch, musia vyrovnaf s premnožením podkôrneho hmyzu. V súčasnosti podnik LESY Slovenskej republiky ťaží viac ako 90 % ihličnatého dreva práve z porastov napadnutých lykožrútom. Vyčistenie lesných porastov od napadnutých stromov, aj ich rýchly odvoz, je jedinou cestou, ako zastaviť alebo aspoň obmedziť šírenie kalamity. To však zo sebou prináša zvýšenú ponuku dreva, ktorú nedokáže trh absorbovať. Situáciu dokresľujú výsledky elektronických aukcií dreva z júna a júla, keď sa z ponúkaného množstva podarilo predaf iba približne tretinu a bez záujmu zostalo dokonca smrekové drevo v kvalite III. A, B, o ktoré je inak medzi spracovateľmi najväčší záujem. Zvýšená ponuka dreva na trhu priniesla aj pokles cien. Pre odberateľov je to dobrá správa, menej však pre obhospodarovateľov. Pokiaľ majitelia a správcovia lesa dostanú za drevo menej, nebudú môcť v plnej miere investovať do obnovy lesa a do rozvoja. Peniaze, ktoré ušetria spracovatelia, budú chýbať pri obnove lesných ciest, pri revitalizácii poškodených po-

rastov, pri nákupe strojov a ďalších činnostiach. Kalamity majú vplyv na ceny dreva aj z iného dôvodu. Drevo poškodené hmyzom, vetrom alebo výsušnými trhlinami má pre spracovateľov už iba obmedzené využitie. Kvalita, a tým aj cena sa posúvajú smerom nadol.

Práve spomínané elektronické aukcie dreva mali prispieť aj k lepším podmienkam pri predaji dreva a k väčšej transparentnosti. Aké mali aukcie prínos pre podnik v minulom roku?

Elektronické aukcie dreva (EAD) podnik LESY Slovenskej republiky využíva už šiesty rok, a preto je možné tento spôsob predaja hodnotiť aj z dlhodobého hľadiska. Môžeme konštatovať, že sa aukcie osvedčili najmä ako nástroj na zisťovanie reálnej cenovej hladiny pri predaji dreva na slovenskom trhu a zároveň priniesli pomerne výrazné zvýšenie realizačných cien dreva v našom podniku. EAD vysoko hodnotí aj odborná verejnosť ako najtransparentnejší spôsob predaja dreva. Po kalamite Žofia sa však ukázala aj odvrátená stránka elektronických aukcií. V niekoľkých kolách EAD sa predalo iba minimum ponúkaného dreva, pretože odberatelia využili pretlak tejto komodity na trhu a nakupovali lacnejšie drevo od drobných vlastníkov. V roku 2015 podnik ponúkol na aukčný predaj drevo v celkovom objeme 230 400 m³ a z tohto množstva sa podarilo vydražiť 83 980 m³, čo predstavuje 36,4 %. Aj toto porovnanie svedčí o nepriaznivej a zložitej situácii na trhu s drevnou surovinou.

Okrem obnovy lesa investujete aj do rozvoja spoločnosti. Aké boli hlavné investičné aktivity spoločnosti v poslednom období?

Štátny podnik LESY Slovenskej republiky si udržuje od roku 2010 vysoký štandard investovania do podniku. Nebolo to inak ani v roku 2015. Výška investícií dosiahla sumu takmer 18 miliónov eur. K najvýznamnejším investičným akciám v minulom roku patrili stavby a rekonštrukcie lesných ciest za viac ako osem miliónov eur. Rovnaký trend, najmä v súvislosti s lesnými cestami, pokračuje aj v tomto roku. Podnik rozbehol rekonštrukcie lesných ciest za viac ako 20 miliónov eur. Prevažná časť týchto ciest bude mať nový asfaltový povrch, ktorý v turisticky zaujímavých lokalitách, ako napríklad na Záhorí, v

okolí Čierneho Balogu či na Liptove ocenia najmä priaznivci cykloturistiky. Oproti minulým rokom sa investície do opráv lesných ciest podniku LESY SR viac ako zdvojnásobili.

Jednou z hlavných tém v súvislosti s lesníctvom je v poslednom období premoženie podkôrneho hmyzu a vysychanie smrekových porastov. Aké sú možnosti lesníkov túto kalamitu zastaviť?

Rozpad smrečín v dôsledku premoženeho podkôrneho hmyzu je skutočne jeden z najväčších problémov súčasného lesníctva. Vysychanie smrekových lesov na celom území Slovenska má niekoľko príčin. Pôvod má v zmene legislatívy a presadzovaní totálnej bezzásahovosti a ďalších nesystémových obmedzení, brániacich vykonať obranné opatrenia aj v nižších stupňoch ochrany prírody. V minulosti bolo povinnosťou užívateľa pozemku okamžite zasiahnuť aj pri najmenšom ohrození porastu podkôrnym hmyzom. Systém takto dlhodobo fungoval bez problémov, lebo neumožnil masívny rozvoj škodcu. Zmena filozofie prístupu v chránených územiach sa nebral zreteľ na tento fakt a nebol vytvorený ani náhradný ochranný mechanizmus, napríklad taký, aký funguje v Bavorskom lese. Povinnosti vyplývajúce z § 28 ods. 3 zákona o lesoch nefungujú a neplnia svoj účel – sú nedostatočné. Po premožení podkôrneho hmyzu v bezzásahových územiach sa kalamita rozšírila aj na ostatné územia.

Ďalšou príčinou sú legislatívne prekážky, ktoré bránia najmä včasnemu a razantnému spracovaniu kalamity v jej počiatkoch – ide najmä o povoľovanie sprístupnenia, to znamená povolenie na výstavbu ciest od orgánov štátnej správy na úseku ochrany prírody. V neposlednom rade k rozšíreniu kalamity v poslednom období prispelo aj počasie – dve teplé zimy, sucho a extrémne horúčavy v roku 2015.

Recept na liečbu tohto stavu majú lesníci k dispozícii. Stačí, keď ho budú môcť uplatniť vždy tam a v tom čase, keď to treba. Liek sa volá hygiena porastu. Všetky stromy napadnuté hmyzom treba okamžite odstrániť, aby sa hmyz nešíril ďalej. Okolo bezzásahových lesov treba vytvoriť dostatočne široké monitorované a manažované nárazníkové pásmo.

A samozrejme ďalšie a ďalšie opatrenia, ktoré spolu dokážu kalamitu zastaviť.

LESY Slovenskej republiky, ako najväčší obhospodarovateľ lesných pozemkov na Slovensku, je aj lídrom v uplatňovaní nových trendov a postupov v lesníctve. Aké najzávažnejšie úlohy stoja pred štátnymi lesníkmi v súčasnosti?

Základným poslaním podniku je obhospodarovanie lesného a iného majetku štátu. To sa samozrejme nemení. Čo sa mení, sú požiadavky spoločnosti na využívanie lesov. Podnik sa v súčasnosti čoraz viac zaoberá neproduktívnymi funkciami lesa a možnosťami jeho využívania obyvateľstvom. Základným benefitom je, že máme na Slovensku prevažne zdravé zelené lesy, ktorých výmera sa každoročne zvyšuje a množstvo dreva, a tým aj množstvo uloženého uhlíka v našich lesoch, neustále rastie. V našich lesoch máme otvorené 24 hodín denne, sedem dní v týždni. S trochou zveličenia môžem povedať, že ponúkame čerstvý vzduch, čistú vodu v studničkách, okrem toho lesné cesty a cyklotrasy pre cyklistov, chodníky a prístrešky pre turistov, lesnícke náučné chodníky, chaty na ubytovanie, zachraňujeme ohrozené druhy zvierat, ako sú napríklad zubry, uchováваме genofond slovenských koní norik murárskeho typu, ponúkame verejnosti náhľad do histórie prostredníctvom nášho Lesníckeho a drevárskeho múzea či Lesníckeho skanzenu pri Čiernom Balogu a ďalšie a ďalšie činnosti. Samozrejme, nie všetko, čo sa v podniku realizuje, je úplne v poriadku. Pri počte zamestnancov viac ako 3 500 a stovkách dodávateľských a odberateľských firiem niekedy nastanú situácie, ktoré nie sú v súlade s očakávaniami vedenia podniku, verejnosti a niekedy ani v súlade so zákonom. Tieto situácie budeme analyzovať a budeme prijímať potrebné opatrenia, aby sa v budúcnosti neopakovali. Nové vedenie podniku plánuje aj dlhodobú koncepciu rozvoja, ktorá stanoví priority v jednotlivých činnostiach na obdobie nasledujúcich desiatich rokov. Podnik sa musí viac venovať mimoproduktívnym funkciám lesa a prispôsobiť svoje činnosti meniacim sa požiadavkám spoločnosti. Musím znova zdôrazniť, že čo bolo v minulosti normou, dnes už nestačí.

